

Další zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 80 (1955), No. 3, 382--386

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117158>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1955

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

6. O plíi starých mistrů, Časopis Dílo, 1930.
7. Neobvyklé perspektivy, Cesta k umění roč. II (1931).
8. Dr Miroslav Tyrš, 1832—1932. K stým narozeninám zakladatele Sokolstva, Československá obec sokolská 1932. (Spolu s V. Minaříkem a St. Kafkou.)
9. V kolébce Sokolstva, průvodce budovou Sokola Pražského, I. vydání k IX. sletu. (Spolu se Zd. Bažantem.)
10. Profesor Rudolf Skuherský. Sokol, časopis pro tělesnou a mravní výchovu, 1933.
11. Profesor Rudolf Skuherský, vzpomínka k sedmdesátému výročí úmrtí. Seznam osob Českého vysokého učení technického v Praze (1933).
12. Náčrt dějin způsobů zobrazovacích, 2. sjezd matematiků zemí slovanských (1934).
13. Daniel Schwenter, autor některých spisů rosekruciánských, Věstník (1935).
14. Kinematické vyšetřování pohybů kloubních, Věstník (1937).
15. Josef Mánes u kolébky Sokolstva. Sokol, časopis pro tělesnou a mravní výchovu (1940).
16. Příspěvek k dějinám knihtisku, Věstník (1941).
17. Úvodní slovo do časopisu Národního musea (1946).
18. V kolébce Sokolstva, 2. značně rozšířené vydání, 1947, k XI. sletu a na paměť 85. výročí založení Jednoty. (Společně se Zd. Bažantem.)
19. Významní geometři našeho ústavu, Almanach reálného gymnasia v Praze v Ječné ulici (1948).
20. Příspěvek k národním dějinám deskriptivní geometrie v českých zemích, Věstník (1949).
21. In memoriam Techn. Dr Josefa Kounovského, Časopis 79 (1950).
22. Padesát let práce Pavly Fialové pro Matici Českou, Časopis Národního musea (1953).
23. Rudolf Skuherský jako vysokoškolský učitel. Nejedlého sborník Čs. Akademie věd (1953).

D. Práce neotištěné.

1. Stanovení tečny ke křivce strikční obecné zborcené plochy — 1911, příloha k žádosti o disertaci.
2. Torso článku: Čeští pracovníci v deskriptivní geometrii, pro Tobolkův Das böhmische Volk (1916).

Bořivoj Kepr, Praha.

NÁVŠTĚVY HOSTŮ Z CIZINY

Dne 8. února 1955 přijeli k měsíčnímu studijnímu pobytu do Československa dva vynikající maďarští matematici, členi korespondenti Maďarské akademie věd a doktoři fyzikálně matematických věd LADISLAUS RÉDEI a OTTO VARGA. Jejich návštěva byla uskutečněna v rámci kulturní dohody československo-maďarské. Laureát Kossuthovy ceny L. Rédei je profesorem matematiky na universitě v Segedu (Szeged). Jeho pracovním oborem je theorie čísel a algebra. V matematické obci pražské přednášel dvakrát, a to v pondělí dne 14. února na thema: Nový důkaz Hájosovy věty a v pondělí dne 7. března o zeta funkci v algebře; kromě toho přednášel v úzkém kruhu odborníků o holomorfech okruhů.

Laureát Kossuthovy ceny O. Varga je profesorem matematiky na universitě v Debrecíně (Debrecen). Napsal 33 vědeckých prací z oboru geometrie, zabývá se teorií Finslerových prostorů a studiem vlastností Riemannových prostorů. V matematické obci pražské měl dvě přednášky: Základy Riemannovské geometrie (14. února) a O Rieman-

nových prostorech konstantní křivosti (21. února). Na schůzce s odborníky specialisty přednášel o míře křivosti měrné plochy (Eichfläche) Minkovského prostoru.

Oba vědci navštívili také matematiky v Brně a v Bratislavě, kde přednesli vědecké referáty.

Za jejich pobytu byly navázány četné osobní styky a přátelství; oba maďarští hosté se seznámili s prací našich matematiků, poznali řadu mladých pracovníků i prostředí, v kterém působí. Byla jim dána také příležitost poznat kulturní život v našich zemích. Sami se účastnili diskusí a vědeckých rozhovorů v menších kroužcích specialistů, kde došlo k bohaté výměně zkušeností. To přineslo užitek zejména našim mladším vědeckým pracovníkům.

Jejich návštěva znamená posílení vzájemných styků mezi matematiky československými a maďarskými.

Obsah přednášek prof. L. Rédeie a prof. O. Vargy, které přednesli v Československu, přineseme v příštím čísle Časopisu. J. N.

PŘEDNÁŠKY A DISKUSE V MATEMATICKÉ OBCI PRAŽSKÉ

- 21. 2. 1955: *Otto Varga*, O Riemannových prostorech konstantní křivosti.
- 23. 2. 1955: *Antonín Špaček*, Referát o druhé konferenci o stochastických procesech, konané ve dnech 28. až 30. XII. 1954 ve Wroclavi.
- 5. 3. 1955: *Lászlo Rédei*, Theorie holomorfu pro okruhy.
- 7. 3. 1955: *Lászlo Rédei*, O ζ -funkci v algebře.
- 14. 3. 1955: *Jaroslav Kurzweil*, O stabilitě pohybu. Viz referát na str. 359.
- 21. 3. 1955: *Eduard Čech*, Guido Fubini a projektivní diferenciální geometrie.
- 28. 3. 1955: *Vojtěch Jarník*, O použití Hausdorffovy míry v aritmetice. Viz referát na str. 361.
- 6. 4. 1955: *Václav Dupač*, Numerické metody početní založené na počtu pravděpodobnosti.
- 18. 4. 1955: *Miroslav Fiedler*, Numerické řešení algebraických rovnic.
- 25. 4. 1955: Slavnostní schůze věnovaná 200. výročí založení Lomonosovovy university. Přednášeli: *Eduard Čech*, *Miroslav Katětov*, *Vladimír Kořínek* a *Vojtěch Jarník*.
Redakce.

ČINNOST BRNĚNSKÉHO ODBORU JČMF

Brněnský odbor JČMF pokračoval ve své činnosti pravidelnými čtvrtletními přednáškami a diskusemi.

Konaly se tyto přednášky:

- 9. 12. 1954: *K. Koutský*, Několik pohledů na vývoj sovětské matematiky.
- 1. 3. 1955: *O. Varga*, O diferenciálních invariantech teorie ploch.
- 17. 3. 1955: *M. Novotný*, O Banachových prostorech.
- 7. 4. 1955: *F. Nožička*, Užití teorie polyedrů na problém minimální sítě.

V rámci „Diskusí o nových pracích brněnských matematiků“, které se konají pravidelně každý čtvrtek, byly předneseny tyto referáty:

- 2. 12. 1954: *M. Zlámal*, O charakteristickém determinantu okrajových problémů.
- 9. 12. 1954: *M. Novotný*, Poznámky o reprezentaci částečně uspořádaných množin.

16. 12. 1954: *F. Šik*, Polarita a její užití v theorii grup.
 10. 2. 1955: *M. Ráb*, Asymptotické vlastnosti integrálů dif. lin. rovnice 3. řádu.
 24. 2. 1955: *V. Kudláček*, O svazově uspořádaných grupoidech.
 10. 3. 1955: *K. Svoboda*, O jistých plochách v pětirozměrném prostoru.
 17. 3. 1955: *J. Kopřiva*, Fareyovy zlomky v theorii čísel.
 24. 3. 1955: *M. Sekanina*, Skoroperiodické funkce a representace grup.
 31. 3. 1955: *K. Opluštil*, Množiny s dvěma algebraickými operacemi charakterisujícími sčítání a násobení transfinitních ordinálních čísel.
 7. 4. 1955: *E. Barvínek*, Odhad chyby při výpočtu úplného eliptického integrálu prvního druhu.
 14. 4. 1955: *V. Horák*, O jedné metodě užívané při výpočtu hodnot komplexních kořenů algebraické rovnice.

M. Zlámal, Brno

OBĚŽNÍK VÝBORU JEDNOTY ČESKOSLOVENSKÝCH MATEMATIKŮ A FYSIKŮ

Jednota československých matematiků a fysiků rozesílá svým členům a zájemcům tento oběžník:

Vážení soudruzi, obracíme se ke všem dosavadním členům jakož i k ostatním vědeckým a odborným pracovníkům v oborech matematiky, fysiky a věd příbuzných, abychom podali stručnou zprávu o činnosti *Jednoty československých matematiků a fysiků* v uplynulém období a o plánech na její další práci v rámci nového organizačního začlenění v kulturním životě naší republiky.

Jak známo byla JČMF v dřívějších dobách a zejména za první republiky významnou odbornou společností s velmi starou tradicí (založena r. 1862), která sdružovala vědecké pracovníky a učitele a studenty středních a vysokých škol, aby se hlavně methodami svépomoci starala o rozvoj věd matematických a fysikálních a o dobrou úroveň jejich vyučování. Pro plnění tohoto úkolu podařilo se postupně vybudovat vlastní hospodářskou základnu, kterou v posledních předválečných letech tvořilo zejména nakladatelství JČMF, které vydávalo středoškolské a vysokoškolské učebnice, vědecké monografie a popularizační literaturu, a dílna pro výrobu vědeckých pomůcek pod názvem Fysma. Finanční prostředky plynoucí z této hospodářské činnosti nebyly ziskem jednotlivců, nýbrž JČMF. JČMF je použila na konkrétní plnění svého úkolu v několika směrech.

Tak vydávala *Časopis pro pěstování matematiky a fysiky*, který nejen že důstojně reprezentoval naši vědu na mezinárodním fóru, ale byl též velmi významným činitelem v domácím vědeckém životě a ve vyučování. Vedle toho JČMF vydávala *Rozhledy matematicko-přirodovědecké*, které zejména zvyšovaly zájem žáků středních škol o matematiku a fysiku a pomáhaly vyučování na středních školách. Nízká prodejní cena těchto časopisů byla tehdy nutnou podmínkou jejich rozšíření a byla právě umožněna tím, že JČMF užívala uvedených finančních prostředků na krytí schodku časopisů.

Neméně důležité pro rozvoj naší vědy a vyučování bylo vydávání speciálních vědeckých děl našich vědeckých pracovníků v českém jazyce, což vzhledem k poměrně malému okruhu zájemců vyžadovalo rovněž subvencování z vlastních prostředků JČMF.

Vedle toho mohla JČMF vybudovat i významné odborné vědecké knihovny zejména v Praze (přes 10 000 svazků) a v Brně, které byly velkou pomocí při vědecké a pedagogické práci jejich členů.

Za okupace zůstala JČMF organizačním střediskem všech vlasteneckých matematiků a fyziků a na její půdě byla tajně organizována na př. studijní pomoc studentům zavřených vysokých škol a práce na přípravě vysokých škol pro období po skončení války.

Po osvobození naší vlasti Rudou armádou a tím umožněné změny kapitalistického státního zřízení ve zřízení lidově demokratické, jehož cílem je vybudování socialismu, počala se měnit i úloha JČMF v našem kulturním životě. Řadu funkcí zajišťovaných dosud svépomocně JČMF přejímal na sebe stát a socialistický výrobní sektor našeho nového národního hospodářství. Tak i nakladatelství JČMF bylo nejdříve změněno na Přírodovědecké nakladatelství s širším publikačním programem a konečně v r. 1953 se stalo jednou z hlavních složek, z nichž bylo utvořeno nakladatelství nové vrcholné vědecké instituce naší republiky, Československé akademie věd. Rovněž výroby Fysmy vplynuly do příslušných národních podniků.

JČMF věrna svým pokrokovým tradicím, nejen že tyto změny podporovala a usnadňovala, ale usnesením své valné schůze ze dne 11. dubna 1951 věnovala svůj domovní majetek v Praze II, Žitná 25 státu pro účely tehdy připravované Československé akademie věd a zvláště pro potřeby jejího Matematického ústavu a rovněž svou pražskou knihovnu věnovala Matematickému ústavu ČSAV s tím, že členové JČMF jí budou moci dále užívat a že též ve věnovaném domě budou JČMF poskytnuty místnosti potřebné pro její činnost.

Zřízením ČSAV dostalo se dříve netušeným perspektivám rozvoje vědecké práce konkrétní organizační základny a stalo se jasným, že další činnost JČMF bude vhodně rozvíjet právě v úzké součinnosti s ČSAV, která mezitím přejala plnění některých dřívějších úkolů na úseku věd, o něž dosud pečovala hlavně JČMF.

Tak zejména dřívější Časopis pro pěstování matematiky a fyziky se stal časopisem ČSAV a se zvětšením jeho rozsahu bylo nutno řešit otázku jeho rozdělení. Dnes tedy vychází *Čechoslovenský matematický žurnal*, jako časopis mezinárodní, a domácí *Časopis pro pěstování matematiky*. Obdobně vycházejí dva fyzikální časopisy, mezinárodní *Čechoslovenský fyzikální žurnal* a domácí *Časopis pro fyziku*, jež všechny jsou pokračováním starého časopisu. Rovněž další vydávání *Rozhledů matematicko-přírodovědeckých* převzalo nakladatelství ČSAV.

Základní důležitost vědy při budování socialismu a zvláště závažná úloha matematiky a fyziky s vědami příbuznými pro rozvoj technických věd a techniky vůbec nyní vyžaduje, aby tyto vědy byly dále co nejvíce rozvíjeny, aby se jejich vyučování stalo jednou z nejdůležitějších a nejučinnějších složek výchovy nových generací a aby se nové vědecké poznatky stávaly co nejrychleji majetkem širokých kruhů pracovníků a s jejich pomocí pak nejen základem zvyšování techniky, ale i rozkvětu kultury.

V rámci těchto velkých úkolů stává se i další činnost JČMF, jakožto dobrovolné nestavovské organizace, sdružující vědecké a odborné pracovníky, učitele a vyspělejší žáky, nejen ještě mnohem potřebnější než dříve, nýbrž zcela nutnou. Právě nyní, zbavena podstatné části hospodářsko-organizačních starostí, bude se moci JČMF lépe soustředit na plnění uvedených hlavních úkolů v harmonické součinnosti s ostatními organizacemi a orgány k tomu povolanými.

Nové postavení JČMF je charakterisováno též tím, že se stává vědeckou výběrovou společností přidruženou k ČSAV, která bude nadále sdružovat vědecké a odborné pracovníky v oborech matematiky, fyziky, astronomie, geofyziky, meteorologie, geodesie, fotogrametrie, vědecké fotografie a v oborech příbuzných věd užitých, ať již pracují ve vědecko-výzkumných ústavech nebo ve vývojových či zkušebních zařízeních výrobních, ať na školách vysokých nebo na jedenáctiletkách, či jsou studenty těchto oborů.

V současné době se jedná o změnu dosavadních stanov JČMF tak, aby její nový organizační řád byl dobrou základnou pro uskutečnění aktivní účasti pracovníků nejen ve

velikých městských centrech, ale i na všech ostatních pracovištích. Přípravuje se též valná schůze JČMF, která též určí konkrétnější úkoly a směrnice pro nejbližší dobu.

Následkem toho, že řídicí orgány JČMF byly v poslední době zaujaty hlavně prováděním shora uvedených hlubokých změn ve struktuře a činnosti JČMF, došlo k přechodnému zeslabení spolkové organizační a odborné práce a styku s členstvem, jehož řady nebyly též po jistou dobu doplňovány. Po provedení změn a po vyjasnění další perspektivy činnosti JČMF nastala nyní doba, kdy je třeba organizační a odbornou činnost JČMF nejen opět obnoviti, ale ještě bohatěji rozvinouti.

Dosavadní výbor JČMF, jemuž připadá úkol připravit pracovní plán, jenž by byl přijat jako nový program JČMF, obrací se tedy touto cestou na své členy a na všechny vědecké a odborné pracovníky ve shora uvedených oborech, kteří se chtějí práce v JČMF zúčastniti s výzvou, aby pomohli při přípravě tohoto pracovního plánu svými návrhy a podněty.

Domníváme se, že hlavními úseky odborné práce, jimž má JČMF svými organizačními opatřeními pomáhat, jsou za současné situace stejně tvůrčí vědecká práce jako práce pedagogická.

Poměry v jednotlivých speciálních oborech a na různých pracovištích jsou však dost rozmanité. JČMF by tedy měla svou práci přizpůsobit co nejvíce různým potřebám z těchto poměrů vyplývajícím. Proto bude pro vypracování co nejlepšího a nejrealnějšího plánu práce užitečné, když nám sdělíte také své konkrétní potřeby jak ve vyučování tak ve vědecko-výzkumné práci, jež by JČMF mohla aspoň z části uspokojit.

Jde tu zejména o pořádání vědeckých přednášek, diskusí a pracovních konferencí v určitých vědních oborech nebo k určitým závažným otázkám, o organizaci pomoci učitelům na školách ve spolupráci se školskými úřady a s institucemi, na př. realizovaným seminářů o nových učebních osnovách a učebnicích na osmiletých a jedenáctiletých středních školách, aby se usnadnilo správné vyučování podle nich, o seznamování učitelů a jiných odborných pracovníků s nejnovějšími vědeckými poznatky a názory, o vydávání kritických přehledů současně vydávané odborné literatury a pod. Jsme dále přesvědčeni, že bude třeba vydávat spolkový Věstník pro informaci členů, že JČMF by se měla postarati, aby na př. Rozhledy se opět staly časopisem pro podněcování zájmu pro fyziku a matematiku mezi žactvem a pod. Budeme rádi, když se předběžně vyslovíte i k takovým otázkám a navrhnete další vhodná opatření.

Jsme přesvědčeni, že s Vaší pomocí se nám podaří vytvořit z JČMF středisko živé vědecké a pedagogické práce, jež bude spojovat nejvyšší náš vědecký orgán, Československou akademii věd, se všemi vědeckými, pedagogickými a odbornými pracovníky v matematice, fyzice a vědách příbuzných a bude tak podstatně napomáhat rozvoji vědy a jejího spojení s praxí v zájmu účinné účasti na úsilí československého pracujícího lidu o socialistickou výstavbu republiky.

*Výbor Jednoty československých
matematiků a fyziků.*

Redakce: Matematický ústav Československé akademie věd Praha II, Žitná 25, tel. 241193. — Administrace: Nakladatelství Československé akademie věd, Praha II, Vodičkova 40, telefon 240241-8. — Vychází čtvrtletně. — Roční předplatné Kčs 48,—, cena jednotlivého sešitu Kčs 12,—. Novinové výplatné povoleno Okrskovým poštovním úřadem Praha 022: j. zn. 309-38-Ře-52. — Dohlédací poštovní úřad Praha 022. — Tisknou a expedují Pražské tiskárny n. p., provozovna 05 (Prometheus), Praha VIII, Tř. Rudé armády 171. — Vyšlo dne 31. VIII. 1955.

D-00647.